

A Nagyvilág repertórium 1971—1980

A *Nagyvilág* újabb repertóriumának megjelenésével a kitűnő világirodalmi folyóirat negyedszázados terméséhez van már gyors és megbízható visszakeresési eszközünk. Az első tizenöt év (1956—1970) anyagát regisztráló repertórium jó tíz éve jelent meg (*Könyvtáros* 1975/9. sz.), most pedig a hetvenes években közreadott számokat dolgozta fel az összeállító, *Körtés Júlia*.

A *Nagyvilág* az évek folyamán — mint *Kéry László* írta — kialakította arculatát, kitaposta ösvényeit, felépítette hagyományait. Változó világunkban változatlan igényességgel és jó alkalmazkodóképességgel egyengeti a magyar és a világirodalom egymásba futó útjait. Az irodalmat kedvelő magyar olvasóközönség körében a lap indulása óta eltelt csaknem három évtized nem csökkentette népszerűségét; a friss számok iránt élénkebb az érdeklődés, de — s ezt mi, könyvtárosok tapasztalhatjuk leginkább — a korábbi évfolyamok is állandóan kézben vannak. Az általános érdeklődésre való böngészgetésen kívül rendszeresen forgatják a lapot határozott céllal is, többnyire a kedvelt írók nevét keresve, de irodalom szakos, idegen nyelv szakos tanárok, egyetemi hallgatók, sőt középiskolások körében is gyakori az egyes műfajok, egy hosszabb-rövidebb időszak lírai termése, valamely nemzet fiatal prózáiróinak magyarországi megjelenése, vagy a külföldi szerzők hazai fogadtatása, vizsgálata — hogy csak néhányat említsünk a témák sorából — iránti érdeklődés.

Szerencsések az olvasók és a könyvtárosok, hiszen hosszas, fáradságos kereséstől kíméli meg őket az a körülmény, hogy a folyóirat cikkanyagát, illetve annak nagyobb hányadát többféle szempont szerint tárták fel. Évről évre megjelenik a jól szerkesztett éves tartalommutató, amely külön csoportosítja a szépprózát, a drámát, a verset, a külföldi szerzők iro-

dalmi cikkeit, illetve a külföldi írókról megjelent írásokat, továbbá a hazai szerzők tanulmányait s végül az illusztrációkat.

A nagyobb időközöket átfogó repertóriumok szerkesztője nem hagyta figyelmen kívül az éves mutatók felépítését, s mintegy hozzájuk kapcsolódva, ezeket kiegészítve, továbbfejlesztve alakította ki saját rendszerét, amelynek rendszerező alapelve a nevek, illetve a tárgyszók betűrendje. Ezt a szerkesztési módot alkalmazta már az első repertórium közreadásakor is, és tiszteletreméltó következetességgel ragaszkodik eredeti elképzeléséhez. Eljárásának feltétlenül megvan az a nagy előnye, hogy a használó az újabb kötet kézbevételekor a már korábban megszokott módon keresheti a számára fontos adatokat, s ez a mi kísérletező, újításokat kedvelő bibliográfiai gyakorlatunkban nem lebecsülendő érvény. Tíz évvel ezelőtt az *időrendi szempont* érvényesítését szóvá tettem, ezt most megismétlem, de hangsúlyozom: nem azért, hogy a *Nagyvilág* újabb repertóriumában valósuljon meg, hanem olyan esetekben, amikor az általam ajánlott megoldás nem ütközik a kialakult hagyománnyal; ha csak egy mód van rá, hogy a dolgokat *fejlődésükben* mutassuk be, akkor ezzel a lehetőséggel élni kell. Az időrend a másod- vagy harmadrendű elosztásokban is többet mond, mint a mechanikus betűrendbe sorolás. Elég, ha arra gondolunk, mennyivel egyszerűbb így kikeresni, hogy melyik volt az illető szerző legkorábban megjelent írása, s milyen sorrendben követték egymást a későbbiek. Márpedig az ilyen irányú tájékozódás élő igény, és az átrendezést kinek-kinek végig kell csinálnia, ha a tárgyát fejlődésében akarja áttekinteni.

A fenti kitérőhöz a *Nagyvilág* most megjelent repertóriumunk inkább alkalmat kínált, mintsem okot szolgáltatott, hiszen a pazar bőkezűséggel közölt anyag és az a szakmai igé-

nyesség, amivel a szerkesztő dolgozott, minden elismerést megérdemel. A közlemények címe a többszöri besorolás elvének megfelelően két, esetleg három helyen is szerepel — ez azzal az előnnyel jár, hogy egy-egy névnel minden adat együtt van: a szerző műveinek címe, a róla szóló írások és a képi ábrázolások. A jobb áttekinthetőség kedvéért a nagyobb csoportokon belül műfaji tagolást is alkalmazott a szerkesztő. Örvedetesen megszaporodott a repertóriumban a tárgyszavak száma. Becslésem szerint csaknem háromezer címszó található benne, s ebből jóval több, mint kétezer az írói név. Végigtekintve a külföldi szerzők névsorán, úgy tűnik, hogy még évekig ez a repertórium fog első információt adni a hazai érdeklődők számára több, nem is egészen kezdő külföldi íróról, például *Wolfgang Bauer* osztrák drámaíróról, *Igor Jefimov* szovjet íróról, *Demetriosz Kasszalosz* görög költőről, *Roberto Rauspantiról*, a magyar líra avatott fordítójáról és másokról. Nem volna méltányos a szerzői nevekkel kapcsolatosan akadékoskodni, hiszen érzékelhető a pontosságra törekvés, sőt talán éppen ebből fakad néhány olyan túlzás is, mint *Vercors* vagy *Giorgione* eredeti ne-

vére való utalás, hogy ne is említsük a *Vitéz Mihályról Csokonaira* való utalást. Már-már az automatikus permutálást juttatja eszünkbe egyes tárgyszavak meglepő besorolása, például az ilyen: *Korabeli* metszet a francia forradalomról vagy *Mai* román plakátkiállítás.

A bibliográfiai leírások szakszerűek, pontosak, a magyarázatra szoruló címek esetében a kiegészítések lényegretörőek, röviddek. Ebben is inkább a többlet az, amit elengednénk, például a *Moholy-Nagy Lászlóról* szóló írásoknál kinek a számára kell megjegyezni, hogy magyar festő?

Mindent egybevetve a több mint tízezer tételes repertóriumot a könnyen és gyorsan áttekinthető szerkezet és a megbízható hivatkozások jellemzik. Kár, hogy a vasok, fűzés nélküli (ragasztott gerincű) kötetből már néhány forgatás után hullani kezdenek a lapok, pedig ennek a kiadványnak minden példányát gyakran fogják használni. (*Összeállította: Körtés Júlia. Budapest, 1984. Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ. 468 l. 130 Ft*)

Korompai Gáborné dr.

Könyvtári kis tükör Ajánló könyvjegyzék

Magyar történelem, világtörténelem 1945—1980

Nem szeretem a szörszálhasogató nyelvészkedést, most mégis nyelvészeti kérdéssel kezdem. Egy kicsit mindig zavarban vagyok, ha az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ ajánló könyvjegyzékeinek sorozatcímét le kell írnom. Könyvtári *kis tükörnek* vagy *kistükörnek* írjam-e? Sem a *Helyesírási szótárban*, sem a *Helyesírási tanácsadó szótárban* nem szerepel ez a szóösszetétel, és a sorozat új kötete sem oszlatja el bizonytalanságomat, mert abban is mind a két változat megtalálható. A címlapon *kis tükör*, de a címlap hátoldalán a címléírásban már *kistükör* formában olvasható. Melyik a helyes? Nyelvérzekem a *kistükör* felé hajlik. Egy kiagyalt szójátékkal próbálom érzékeltet-

ni, hogy miért. Ha valaki a *kisautójával* elvisz egy *kiskocsmába* és annak *kisasztalánál küsszéken* ülve megiszom egy *kisüstöt*, majd *kistányérból kiskanállal kispörköltet* kóstolgotok és *kisfröccsöt* kortyolgotva *kiskáté* helyett a sorozat új kötetét lapozgatom, bizony én azt is *kistükörnek* vélem, mert ez a szóösszetétel ugyanúgy típust, fajtát fejez ki, mint a szójátékban szereplő többi. Apróság ez, mégis érdemes volna szakember bevonásával eldönteni, hogy melyik változat a helyes, és az „így is – úgy is” helyett kizárólag ebben a formában kellene írni.

A legújabb ajánló jegyzék, amelyet *Bereczky László*, a sorozat főszerkesztője állított össze, az 1945-től 1980-ig megjelent magyar nyelvű